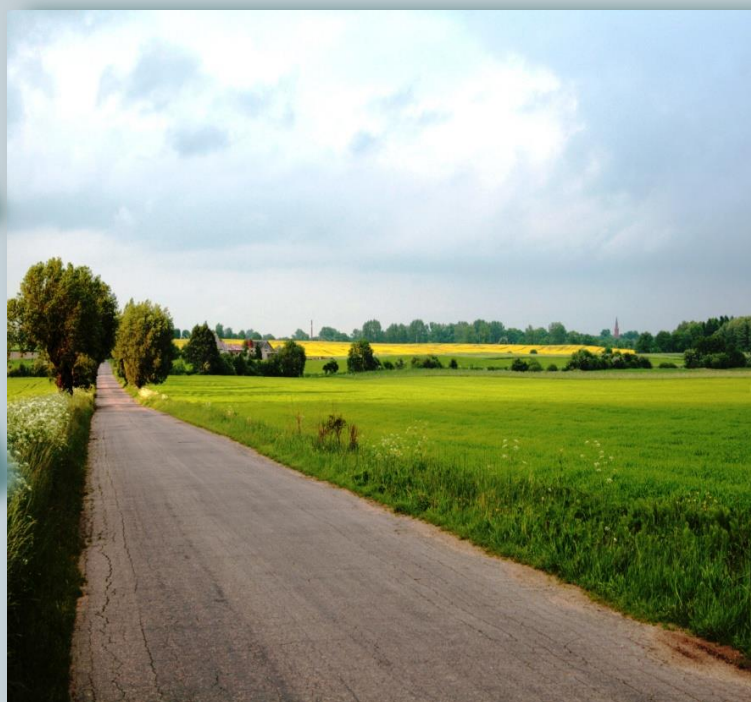

Załącznik do Uchwały Nr XLII/302/2017
Rady Gminy Wągrowiec
z dnia 30 maja 2017 roku.

Gmina Wągrowiec

Plan odnowy miejscowości Grylewo

**Grylewo – założona przez Cystersów,
pośród pól, nad brzegiem jeziora
– stara osada z XIII w**

**Grylewo, 2010r.
Aktualizacja Grylewo, 2017r.**

SPIS TRESCI

Wstęp	3
1. Charakterystyka miejscowości	
1.1. Położenie, życie społeczne, inicjatywy	4
1.2. Historia, kluczowe obiekty	11
2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości (Jacy jesteśmy? Jaka jest nasza wieś?)	20
Tabelaryczna diagnoza sytuacji o zawartości:	
2.1. Wyróżniki miejscowości	20
2.2. Funkcje miejscowości	21
2.3. Mieszkańcy	21
2.4. Źródła dochodów	21
2.5. Zorganizowanie mieszkańców	21
2.6. Rozwiązywanie problemów	21
2.7. Wygląd miejscowości	22
2.8. Obyczaje i tradycje	22
2.9. Stan mieszkań domów i obejść	22
2.11. Stan rolnictwa	22
2.12. Powiązania komunikacyjne	23
2.13. Oferta dla dzieci i młodzieży	23
2.14. Tabelaryczna inwentaryzacja zasobów	23
3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości (Analiza SWOT)	27
4. Wizja rozwoju miejscowości Grylewo wg ankiet mieszkańców (Jacy mamy być? Jaka ma być nasza wieś?)	28
Tabelaryczna wizja stanu docelowego o zawartości:	
4.1. Wyróżniki miejscowości	29
4.2. Funkcje miejscowości	30
4.3. Mieszkańcy	30
4.4. Źródła dochodów	30
4.5. Zorganizowanie mieszkańców	30
4.6. Rozwiązywanie problemów	30
4.7. Wygląd miejscowości	30
4.8. Stan mieszkań domów i obejść	30
4.9. Stan otoczenia i środowiska oraz atrakcje	30
4.10. Obyczaje i tradycje	31
4.11. Stan rolnictwa	31
4.12. Powiązania komunikacyjne	31
4.13. Oferta dla dzieci i młodzieży	31
5. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców	32
6. Plan rzeczowo-finansowy realizacji programu odnowy miejscowości Grylewo w okresie 2017 – 2024	35-41

WSTĘP

Plan Odnowy Miejscowości Grylewo jest strategicznym dokumentem, który opracowano w 2010 r. na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców Grylewa, Strategii Rozwoju Gminy Wągrowiec na lata 2003– 2015 oraz projektu Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Gminy Wągrowiec. Wymienione dokumenty wskazały pożądane kierunki i elementy rozwoju miejscowości, a *Plan* stosownie do

Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2013r., poz.501 z późn .zmianami)

Stworzony został po konsultacjach społecznych, które odzwierciedliły pomysły i idee społeczności lokalnej. W opracowanym *Planie* nakreślono priorytety i kierunki rozwoju miejscowości, zasoby oraz potrzeby lokalne, a także wskazano inwestycje, które mają służyć aktywizacji mieszkańców i rozwojowi miejscowości oraz dla których możliwe jest przygotowanie aplikacji o dofinansowania ze środków krajowych i europejskich. Wskazane przedsięwzięcia mają wpływać na promocję i poprawę jakości życia na wskazanym obszarze wiejskim, zaspokajając potrzeby społeczne i kulturalne mieszkańców, ponadto mają umożliwiać rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, budowanie wspólnot, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpływać na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

Konieczność powstania planu odnowy miejscowości istniała od dawna w świadomości indywidualnych mieszkańców Grylewa, wyrażanej często Radzie Sołeckiej. W dniu 30 marca 2007 roku na zebraniu wyborczym Sołectwa ,zebrani w liczbie 115 osób, mieszkańcy Grylewa postanowili istniejącej wizji nadać formę pisemną w postaci *Planu odnowy miejscowości Grylewo*. Uchwałą wiejskiego zebrania nr 2/2007 z dnia 30 marca 2007r. powierzono Sołtysowi, Panu Tomaszowi Kuflowi realizację opracowania Planu Odnowy Miejscowości Grylewo. Przedstawiciele Rady Sołeckiej przeprowadzili wiele rozmów z mieszkańcami wsi, rozdali ankiety, w których mieszkańcy określili swoje oczekiwania.

Na podstawie dialogu z mieszkańcami i zebranych ankiet, oraz posiłkując się wszelkimi dostępnymi materiałami wyłonione zostały główne założenia i kierunki rozwoju ujęte w niniejszym *Planie*. *Plan Odnowy Miejscowości Grylewo* został przyjęty na zebraniu wiejskim uchwałą nr 1/2010 w dniu 9czerwca 2010r.Rada Gminy Wągrowiec zatwierdziła *Plan* na sesji Uchwałą Nr XXXVIII/296/10 w dniu 23.06.2010r.

W związku z faktem, iż z dniem 23 czerwca 2017r. upływa termin ważności niniejszego *Planu*, zaistniała potrzeba jego aktualizacji. Weryfikacji wymagają w szczególności zadania zaplanowane do wykonania, bowiem część z nich została już zrealizowana w latach 2010 – 2016, a część się zdezaktualizowała. W *Planie* dokonano również aktualizacji innych danych odnoszących się do obecnej sytuacji miejscowości Grylewo i jej mieszkańców. Zaktualizowany Plan Odnowy Miejscowości Grylewo zawiera działania długofalowe, określone w horyzoncie czasowym na lata 2017 - 2024. Wyznacza on generalny kierunek rozwoju oraz przedstawia metody i narzędzia jego wdrażania. Ponadto, umożliwia planowe realizowanie działań ukierunkowanych na tworzenie jak najkorzystniejszych warunków rozwoju wsi i życia mieszkańców. Aktualizacja *Planu* została zatwierdzona przez mieszkańców na zebraniu wiejskim, które odbyło się w dniu 24 maja 2017r., a następnie uchwalona przez Radę Gminy Wągrowiec w dniu 30 maja 2017r. Uchwałą Nr XLII/302/2017

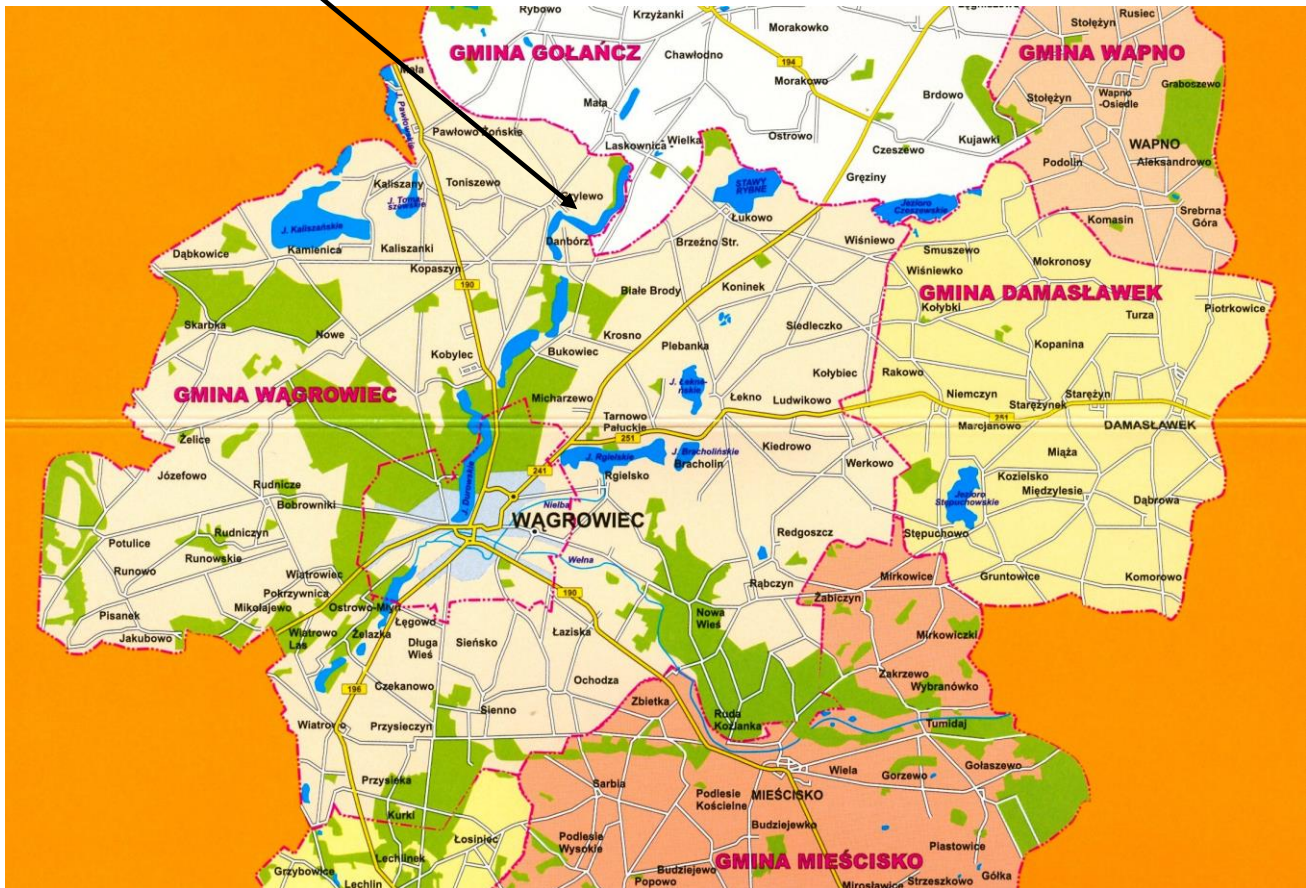
1. Charakterystyka miejscowości i mieszkańców

1.1. Położenie, ludność i życie społeczne

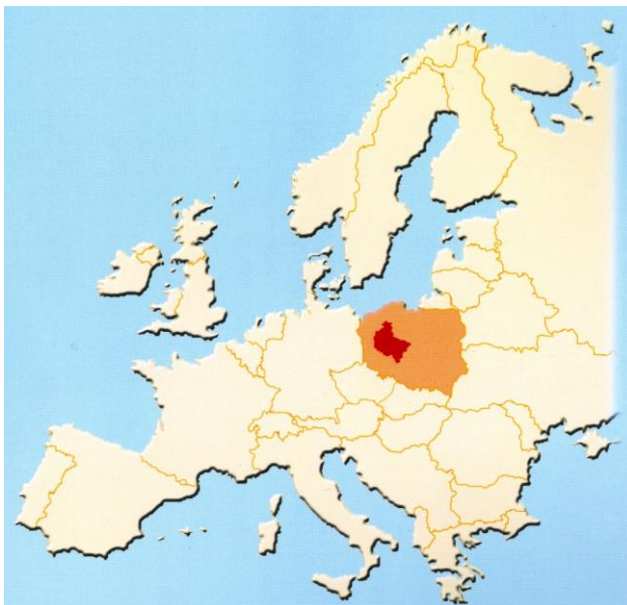
Grylewo jest obecnie niewielką miejscowością należącą do gminy Wągrowiec. Wieś położona jest na skraju Pałuk – regionu stanowiącego pogranicze Wielkopolski, Pomorza i Kujaw. Historycznie i etnograficznie wchodzi w skład Wielkopolski. Grylewo i okolica należy do regionu stanowiącego kolebkę państwa polskiego.

Grylewo na mapie Gminy Wągrowiec i części Powiatu Wągrowieckiego

Wielkopolska na mapie Polski i Europy

Powiaty Północnej Wielkopolski

a) Odległości do innych ważnych i ośrodków administracyjnych, edukacyjnych i historycznych oraz szlaków turystycznych:

- 11 km od Wągrowca,
- 53 km do Gniezna i Ostrowa Lednickiego,
- 71 km do Poznania.
- 60 km od Biskupina, najstarszej w Polsce zrekonstruowanej osady kultury łużyckiej.
- w pobliżu wielkopolskiej pętli Szlaku Cysterskiego oraz Szlaku Piastowskiego.

Z Wągrowca do Grylewa można dojechać drogą wojewódzką nr 192 w kierunku na Chodzież, a dalej drogą powiatową biegnącą przez Kopaszyn i Grylewo do Gołańczy,

Droga wojewódzka w kierunku Wągrowca

Grylewo może stać się doskonałą „bazą wypadową” dla wycieczek, w tym historyczno – kulturowych i krajoznawczych, ale może też stać się ważnym ośrodkiem turystyczno – rekreacyjnym.

b) Charakterystyka mieszkańców

Spółeczność Grylewa raczej nie jest zamożna, choć da się zaobserwować na przestrzeni ostatnich kilku lat powolną, poprawę sytuacji materialnej mieszkańców, którzy zamieszkują w większości popegeerowskie bloki. Na terenie wydzielonych ogródków działkowych uprawiają na własne potrzeby warzywa i owoce. Pielęgnowanie ogródków to jedna z form spędzania wolnego czasu przez mieszkańców. Osoby osiadłe w Grylewie mieszkające w budynkach jednorodzinnych na miarę swoich możliwości finansowych dbają o stan techniczny swoich budynków. Małymi środkami potrafią dbać o swoje najbliższe otoczenie, szczególnie widać to w bardzo dobrze utrzymanych ogródkach przydomowych. Następną grupą mieszkańców Grylewa są osoby i rodziny zajmujące się rolnictwem.

Mieszkańcy należą do Rady Sołeckiej, Koła Gospodyń Wiejskich lub spółdzielni mieszkaniowej. Dzieci i młodzież szkolna uczęszcza do Szkoły Podstawowej w Pawłowie Żońskim oraz do Gminnego Gimnazjum nr 1 w Wągrowcu. Ważną grupą mieszkańców są najmłodsze dzieci w wieku przedszkolnym – to im Gmina Wągrowiec musi zapewnić miejsce w przedszkolach. W tym celu planowana jest adaptacja budynku po byłym ośrodku zdrowia w Pawłowie Żońskim na przedszkole. Tam też zaplanowane zostaną miejsca przedszkolne dla dzieci z Grylewa.

Statystyka wiekowa mieszkańców Grylewa

Na dzień 23 marca 2017r. Grylewo liczy 496 mieszkańców w tym 248 kobiet i 248 mężczyzn. Struktura wiekowa przedstawia się następująco:

Dzieci do 3 lat 27 os. - 5 % społeczności Grylewa,
Dzieci w wieku przedszkolnym 4-6 lat 23 os. - 5 % społeczności Grylewa,
Dzieci w wieku szkolnym 7-15 lat 60 os. - 13 % społeczności Grylewa,
Młodzież szkół średnich 16-18 lat 16 os. – 3 % społeczności Grylewa,
Dorośli w wieku zawodowej aktywności 294 os. – 59 % społeczności Grylewa,
Osoby starsze powyżej 60/65 lat 76 os. – 15 % społeczności Grylewa,

Analiza struktury wieku mieszkańców wskazuje na duży potencjał w osobach w wieku zawodowej aktywności.

Źródła dochodów mieszkańców Grylewa

Mieszkańcami Grylewa są rolnicy, pracownicy fizyczni, umysłowi, emeryci, renciści, bezrobotni oraz dzieci i młodzież. Źródłami dochodów są praca na roli, praca zawodowa, świadczenia społeczne oraz zasiłki oraz w mniejszym wymiarze własna działalność gospodarcza. Produkcja rolnicza opiera się na produkcji zbóż ale też żywca i mleka. W mniejszej skali występuje sadownictwo i ogrodnictwo. Z informacji podatkowej z urzędu Gminy Wągrowiec wynika, że na terenie Grylewa znajdują się 53 gospodarstwa rolne. Ilość gospodarstw ze względu na ich powierzchnię przedstawia się następująco:

Powierzchnia gospodarstwa	Ilość gospodarstw
Powierzchnia od 1 do 2 ha	9
Powierzchnia od 2 do 5 ha	11
Powierzchnia od 5 do 7 ha	2
Powierzchnia od 7 do 10 ha	2
Powierzchnia od 10 do 15 ha	9
Powierzchnia powyżej 15 ha	20

Z powyższego zestawienia wynika, iż ponad 50 % gospodarstw stanowią gospodarstwa małe do 15 ha. Świadczy to o dużym rozdrobnieniu rolnictwa na tym terenie i powoduje, iż rolnictwo nie stanowi w tym regionie głównego źródła dochodów.

c) Zakłady pracy, instytucje Grylewa

W Grylewie brak jest większych zakładów pracy. Jednymi z większych, które zatrudniają pracowników jest zakład stolarski i spółdzielnia mieszkaniowa. Ponadto, w Grylewie zarejestrowanych jest 13 firm z różnych branż m.in. ogólnobudowlane i stolarska. Grylewo nie posiada jednostki straży pożarnej, poczty i szkoły. Działa jedynie punkt handlowy spożywczo - przemysłowy. Biura spółdzielni mieszkaniowej służą do obsługi rodzin zamieszkujących w budynkach wielorodzinnych.

d) Komunikacja

Drogi:

- dogodne połączenia drogowe, ale w złym stanie technicznym w kierunkach do Wągrowca oraz do Margonina i Chodzieży - najbliższa droga wojewódzka,
- dogodne połączenia drogowe - droga powiatowa Kamienica, Kopaszyn, Grylewo Laskownica Mała, Krzyżanki, ale w złym stanie technicznym,
- uzupełnieniem układu komunikacyjnego są drogi gminne wymagające znacznych nakładów na ich modernizację i przebudowę. W roku 2014 Gmina Wągrowiec ze środków własnych wyremontowała w Grylewie drogę w kierunku cmentarza. Jednak przebudowy wymagają jeszcze m.in. droga Grylewo – Rybowo – Zaszkowice oraz wewnętrzna droga gminna położona na działce o numerze ewidencyjnym 101,
- zasób dróg w Gminie uzupełniają też drogi zlokalizowane wewnątrz osiedla mieszkaniowego oraz drogi na terenach kolejowych. W latach 2013 – 2014 Gmina przejęła od Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa wewnątrzosiedlowy system komunikacyjny, a następnie przy pomocy dofinansowania otrzymanego od Agencji Nieruchomości Rolnych doprowadzała je do właściwego stanu technicznego.

Połączenie kolejowe:

Istniejące połączenie kolejowe – osobowe relacji Poznań – Gołańcz realizowane jest przez Wielkopolskie Przewozy Regionalne. Torowisko zostało zmodernizowane ze środków EFRR natomiast dworce kolejowe w bardzo złym stanie technicznym czekają na ich modernizację. W rozmowach mieszkańcy uznali połączenie kolejowe za bardzo ważne. W związku z powyższym w 2015 r. opracowano dokumentację techniczną na rewitalizację dworców i terenów przydworcowych wzdłuż linii kolejowej nr 356 Gmina Wągrowiec, w tym na dworzec w Grylewie. Projekt ten był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Priorytetu VII „Pomoc techniczna”, Działanie 7.1. „Wsparcie instytucjonalno-kadrowe procesu zarządzania i wdrażania WRPO” Schematu II „Inwestycje strategiczne”. Z uwagi na ważność zadania, Gmina zamierza w najbliższym czasie zrealizować je z wykorzystaniem środków zewnętrznych.

Komunikacja autobusowa:

Realizowana przez PKS Spółka. z o.o. w Pile na trasie Wągrowiec-Gołańcz. Szczegóły jednego z połączeń:

Wągrowiec - Durowo - Kobylec - Kopaszyn - Kaliszany - Pawłowo Żońskie - Rybowo - Grabowo - Buszewo - Czesławice - Buszewo - Grabowo - Tomczyce - Gołańcz -

Widoki miejsc połączeń komunikacyjnych

e) Z informacji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wągrowcu dotyczącej miejscowości Grylewo

W rejonie pracy socjalnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wągrowcu z pomocy korzysta 19 środowisk o bardzo złej sytuacji socjalno-bytowej. Środowiska objęte są głównie pomocą finansową (zasiłki celowe, okresowe, specjalne zasiłki celowe, zasiłek stały) i rzeczową. Stosowana jest też praca socjalna polegająca przede wszystkim na motywowaniu do zwiększenia aktywności zawodowej oraz na poradach indywidualnych i przekazie informacji o placówkach świadczących pomoc osobom tego wymagającym. Ma ona również na celu pomoc rodzinom w odbudowaniu prawidłowych relacji w rodzinie, we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych.

Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wągrowcu realizuje działania w zakresie:

- wsparcia asystenta rodziny – dotyczyło to dwóch rodzin,
- skierowania do prac społecznie użytecznych – dotyczyło to dwóch osób bezrobotnych skierowanych przez urząd pracy,
- wyłącznie pracy socjalnej – dotyczyło to trzech rodzin.

Problemem dominującym w środowisku lokalnym jest:

- niski dochód,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała choroba,
- problem uzależnienia od alkoholu,
- nieporadność w określaniu życiowych celów
- brak wiary i samozaparciu realizacji najprostszych potrzeb.

Diagnostując sytuację bezrobocia – osoby bezrobotne za przyczynę tego stanu podają barierę komunikacyjną związaną z dojazdem do Wągrowca i okolic.

Ponadto, na terenie Grylewa prowadzona jest świetlica terapeutyczna dzieci najbardziej potrzebujących oraz świetlica profilaktyczna dla osób z problemami alkoholowymi.

f) Wykaz gruntów

Struktura gruntów Gminy Wągrowiec w obrębie geodezyjnym – Grylewo:

Grunty orne	933 ha - 76% obrębu,
Sady	9 ha - 1% obrębu,
Łąki	20 ha - 2% obrębu,
Pastwiska	41 ha - 3% obrębu,
Lasy i grunty leśne	53 ha - 4% obrębu,
Wody płynące oraz rowy	104 ha - 8% obrębu,
Inne (np. tereny kolejowe, drogi, nieużytki,) ...	71 ha - 6% obrębu,

Powyższe zasoby gruntowe wskazują, na rzeczywiste zlokalizowanie miejscowości Grylewo pośród pól uprawnych w bliskości wód jeziornych. Charakterystyczną cechą omawianego terenu jest też niezbyt duża lesistość.

g) Inicjatywy

Mieszkańcy Grylewa od wielu lat są aktywni społecznie. Corocznie organizują dni dziecka, majówki, noce świętojańskie, współorganizują dożynki, uroczyste obchodzą wszelkie święta kościelne. Jeszcze przed powstaniem Planu Odnowy Miejscowości Grylewo podejmowano tu szereg ciekawych inicjatyw m.in. były to: zakończenie rajdu samochodowego po Ziemi Wągrowieckiej, plener malarski artystów malarzy zgrupowanych przy Domu Kultury w Wągrowcu, zorganizowanie Balu Tysiąclecia z okazji Milenium, wernisaż, podczas którego zaprezentowano prace dotyczące plenerów okolicy. Po powstaniu w 2010 r. Stowarzyszenia Mieszkańców wsi Grylewo jego członkowie wraz z lokalną społecznością w latach 2011 – 2017 zintensyfikowali swoje działania. Nadal są obchodzone tradycyjne już w Grylewie święta takie jak: Dzień Dziecka, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Kobiet, noce świętojańskie, majówki i udział w dożynkach. Ale podejmowanych jest również szereg nowych inicjatyw: organizowano wycieczki na terenie kraju, wycieczki rowerowe, dzień Pyry, ferie zimowe na sportowo, kuligi, zabawy andrzejkowe, zabawy andrzejkowe, zabawy karnawałowe, przegląd chórów i zespołów dziecięcych oraz Master Chef Junior. Niewątpliwie do wzrostu aktywności społeczności lokalnej przyczyniły się zrealizowane w Grylewie inwestycje, a w szczególności powstanie sali wielofunkcyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu przy współudziale środków PO RYBY.

1.2 Historia wsi Grylewo

1) Początki

Grylewo - stara osada z XIII w, dawna posiadłość Zakonu Cystersów z Łekna, nadana przez komesa Zbyluta w 1146r.

Dziś Grylewo to niewielka wieś położona w odległości ok. 11 km na północ od Wągrowca. Założona została na zachodnim, dość stromym brzegu Jeziora Grylewskiego, stanowiącym własność cystersów. Następnie jego właścicielami byli Goetzendorf-Grabowscy, Hultten - Czopscy, Płacheccy. Wywodzi się stąd średniowieczny ród Pałuków-Grylewskich.

2) Neogotycki kościół

Najcenniejszym i najbardziej imponującym skarbem Grylewa i okolic jest **Neogotycki Kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej** z wieżą górującą nad jeziorem i nad okolicą. Dzieło architektoniczne Wiktora Stabrowskiego z Kcyni.

Historię tej świątyni zapoczątkowali w średniowieczu przybyli w te strony ojcowie cystersi. Pierwszy kościół w Grylewie zbudowano w XIII wieku i jak donoszą najstarsze dokumenty jego fundatorami byli cystersi z pobliskiego Łekna. Za umowną datę jego powstania i erygowania tutejszej parafii historycy przyjmują rok 1231. Bardzo prawdopodobne jest również i to, że pierwszym proboszczem nowo utworzonej wspólnoty był ksiądz pochodzący z rodu Pałuków. To dzięki jego staraniom i ogromnej zaradności została ściśle określona fundacja parafii, na którą składały się okoliczne grunty orne i łąki.

Matka Boska Grylewska

Badacze są zdania, iż obecną świątynię poprzedzały dwa kościoły drewniane. Część mieszkańców Grylewa mówi o trzech a inna ich część o tym, że przedostatnią budowlą była drewniana szkoła. Dokładniej znana i mająca swoje potwierdzenie w dokumentach jest jedynie historia obecnej świątyni. Została ona zbudowana w latach 1861-1866 według projektu architektonicznego Wiktora Stabrowskiego z Kcyni. Jego fundatorką była Antonina z Niezychowskich Grabowska. Budowany w trudnych czasach kościół (w międzyczasie wybuchło powstanie styczniowe) pochłonął wiele środków finansowych, zmuszając fundatorkę do zaciągnięcia długów. Których spłacanie trwało 20 lat.

Kościół parafialny w Grylewie wytrzymał próbę czasu, dzięki czemu w niezmiennym kształcie przetrwał do dziś. Jego zewnętrzną, zbudowaną z czerwonej cegły bryłę wieńczy nieduże wieżyczki, nad którymi góruje właściwa wieża kościoła. Na wschodniej i zachodniej ścianie świątyni ustawione są natomiast białe rzeźby przedstawiające św. Apostołów Piotra i Pawła. Całość otacza ażurowe ogrodzenie opasujące pagórek, na którym stoi kościół. Dzięki staraniom proboszcza tej parafii, przy wsparciu finansowym m.in. Gminy Wągrowiec systematycznie prowadzi się prace restauratorskie przy tym cennym zabytku. W jego wnętrzu zwraca uwagę wyposażenie świątyni, które w całości utrzymane jest w stylu neogotyckim. Podziwiać tam można wspaniałe główne ołtarz i dwa ołtarze boczne. W jednym z nich znajduje się słynący łaskami obraz Matki Bożej Grylewskiej, który został przywieziony w XIX wieku do Polski z Włoch.

Tuż przy prezbiterium znajdują się rzeźby św. Wojciecha i św. Stanisława – patronów Polski. Na ambonie z kolei umieszczono datę budowy kościoła. Grylewska świątynia posiada jedno z

najpiękniejszych w archidiecezji gnieźnieńskiej ławki, które ozdobione są wyobrażeniami rybo-smoków oraz konfesjonał przypominający mały zamek.

Ciekawostką są również okna kościoła, a w szczególności ich żeliwne ramy, które zostały odlane w poznańskich Zakładach im. Hipolita Cegielskiego.

Obecnie parafia pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Grylewie liczy około 1300 wiernych zamieszkujących wioski należące do Gminy Wągrowiec: Danabórz, Grylewo, Kopaszyn oraz Gminy Gołańcz: Laskownica Mała, Laskownica Wielka oraz Rybowo. Pomimo rozległego terenu, który obejmuje grylewska parafia, nie ma w tym obszarze kościołów filialnych ani kaplic. Ten stan rzeczy tłumaczy po części ogromną troskę wiernych o swoją świątynię.

Wzorem staranności w grylewskiej parafii jest także parafialny cmentarz.

Grylewska wspólnota ma też swój inny mały skarb. Są to relikwie św. Katarzyny, które zostały przywiezione tu ze Smogulca. Raz w miesiącu odbywa się Msza św. ku czci patronki parafii, podczas której śpiewane są pieśni o św. Katarzynie. Wierni gromadzą się bardzo licznie na cotygodniowym nabożeństwie do Matki Bożej Nieustającej Pomocy.

Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny

3) Obiekty dworskie

Bardzo ciekawym obiektem Grylewa jest późnobarokowy dwór, zbudowany w końcu XVIII wieku przez rodzinę Grabowskich. Dawniej otoczony parkiem krajobrazowym, położonym na stoku doliny jeziora, zniszczonym prawie zupełnie poprzez wycięcie starodrzewia i wybudowaniu na tym miejscu obiektów inwentarskich i bloków mieszkalnych.

Późno barokowy dwór wybudowany został w XVIII w. Dla ówczesnych właścicieli Grabowskich, obecni należą do rodziny zmarłego tragicznie historyka UAM w Poznaniu, ś.p. prof. Zygmunta Borasa. Dwór jest parterowy, z wydatnym ryzalitem (część wysunięta na linii fasady budynku), łamany dach polski.

Przed dworem znajduje się dziedziniec otoczony lipami, stoi tam też figura Matki Boskiej, postawiona przez Grabowskich. Po bokach wozownia, stajnia oraz oranżeria.

Po przeciwnej stronie drogi znajdują się zabudowania folwarczne, które powstawały w Polsce w XIV wieku, rozkwitły w XVI i XVII, przekształcone w państwowe gospodarstwo rolne w Grylewie.

Po zmianach ustrojowych potężny PGR-owski kolos upadł, w tym PGR w Grylewie. Obiekty gospodarcze i ziemie kupili różni nabywcy nie zawsze związane z rolnictwem, u których daje się zauważyć brak dbałości o swoje dobra. Dziś stoją tylko puste, zniszczone, budynki, które przypominają o starych dziejach. Dodatkowo dwór otoczony jest nieestetyczną powojenną zabudową blokową.

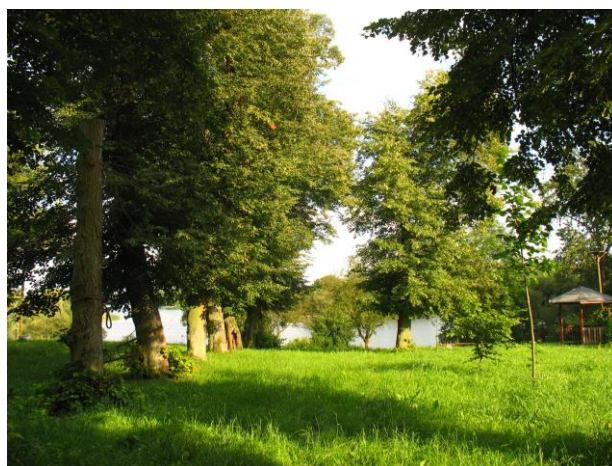

Do zabudowań folwarcznych należał m.in. trójkondygnacyjny spichlerz z końca XIX w. i gorzelnia przełomu XIX i XXw. obecnie w bardzo złym stanie technicznym.

Za dworem znajduje się park krajobrazowy z wiodącą do Jeziora Grylewskiego aleją grabową.

We wnętrzach dworu sala balowa, obszerny hol, sypialnie urządzone w stylu XVIII – XIX w.

4) Obiekty nieruchome Grylewa ujęte w Gminnej ewidencji zabytków

- zabytki wpisane do rejestru zabytków:

- zespół kościelny obejmujący : kościół parafialny p.w. św. Katarzyny (1861-1864r.), plebania (poł. XIX w.), kaplica (XIX/XX w.), cmentarz przykościelny (pocz. XIX w.) i ogrodzenie z bramą (2 poł. XIX w.) – wpis A -795 z dnia 09.10.1997r. oraz A-174 z dnia 03.05.1969
- zespół dworsko – parkowy obejmujący: dwór (k. XVIII w.), 2 oficyny oraz park – wpis A-142/119 z dnia 01.06.1968r.

- zabytki nie wpisane do rejestru zabytków:

- ZESPÓŁ FOLWARCZNY:
 - spichlerz, mur., XIX/XX w.
 - gorzelnia, mur., XIX/XX w.
 - stajnia, mur., XIX/XX w.
- DWORZEC KOLEJOWY, mur., ok. 1908 r.
- ZAGRODA NR 13
 - budynek mieszkalny, mur./kam., pocz. XX w.
 - budynek gospodarczy, mur./kam., pocz. XX w.
- DOM NR 2, mur., l. 20-te XX w.

5) Obiekty okoliczne powiązane historycznie z Grylewem

Grylewo położone jest na terenach, które niegdyś stanowiły kolebkę naszej państwowości. W jego okolicach można znaleźć liczne ślady wczesnośredniowiecznego osadnictwa polskiego. Jedną z takich miejscowości jest Danabórz, który położony jest naprzeciwko Grylewa – na drugim brzegu Jeziora Grylewskiego.

Kronikarz, podróżnik i kupiec – Ibrahim ibn Jakub, pochodzący z Hiszpanii podróżując w latach 956-966 do krajów nad Wołgą, odwiedzał po drodze kraje zachodniosłowiańskie. Jego spisane opinie o kraju Mieszka I, potwierdzone badaniami archeologicznymi i innymi znanymi opisami są świadectwem kształtowania i lokalizacji polskiej państwowości nierozdzielnie związanej z historyczną krainą Polan, czyli współczesną Wielkopolską z Gniezmem jako grodem stołecznym.

Polanie wraz z najbliższymi im plemionami utworzyli naród polski i jako jedyni pozostali w pierwotnych swoich granicach. Otoczenie kraju Polan przez inne ludy słowiańskie (szczególnie Łużyczan i Słowian połabskich z zachodu) na długo zabezpieczyło kraj przed naporem plemion germańskich i umożliwiło skuteczny rozwój. Nazwa Polanie, pochodząca od rozległych pól uprawnych, świadczy o charakterze gospodarki kraju Mieszka. Słowianie budowali znaczną ilość grodów.

W opisie podróżnika Jakuba o budowie grodów przez Polan czytamy: „...udają się na łąki, obfitujące w wodę i zarośla, po czym kreślą tam linie koliste lub czworoboczne w miarę tego, jaki chcą mieć kształt grodu i obszar jego powierzchni. Kopiają dokoła rów i piętrzą wykopaną ziemię, umocniwszy ją deskami i drzewem na podobieństwo szańców, aż taki mur osiągnie wymiar, jakiego pragną. I odmierzają w nim bramę, z której strony pragną, a chodzi się do niej po moście z drzewa...”

Polanie - budowniczości grodu w Danaborzu oraz w innych podobnych miejscach byli prawdziwymi mistrzami w swej dziedzinie. Trafnie wybierali miejsca na budowę grodu, wykorzystując naturalną obronność terenu.

Przykład zachowanego kształtu grodziska stożkowego .

Grodzisko w Danaborzu, dziś porośnięte drzewami.

Ponadto, Danabórz (dawniej Domaborz) był gniazdem rodu Danaborskich herbu Topór. Od ich nazwiska przybrała nazwę siedziba w której zamieszkali. Obecnie na usypanym kopcu wysokości ok.17m. napotyka się na ruiny starego zamczyska. Tutaj też u podnóża usypanego kopca stoi zabudowa gdzie wcześniej mieściła się kuźnia. Nad wejściem jest herb rodu Pałuków-topór. Obecnie mieszka tu historyk konserwator zabytków mieszkaniec Danaborza.

6) Obiekty okoliczne – umocnienia

Wokół Jeziora Grylewskiego przebiegał szlak umocnień obronnych z 1939r.(Wągrowiec-Grylewo – Jezioro Grylewskie - Gołańcz). Znajdują się tu budynki typu A(uzbrojenie:1 ręczny karabin maszynowy, obsada: 2-3 żołnierzy, powierzchnia: 2,5m², kubatura: 4m³,ostrzał w jednym kierunku).

Przykład okolicznych umocnień (Laskownica)

7) Obiekty okoliczne – inne

Nad jeziorem przy drodze do Danaborza stoi kapliczka.

Starobrukowana droga z Grylewa do Danaborza

8) Obiekty zabytkowe nieruchome znajdujące się w najbliższej okolicy Grylewa wpisane do rejestru zabytków

OBIEKTY ZABYTKOWE:

1	Danabórz	dwór, poł. XIX	A-161/352	21.10.1968
2	Danabórz	grodzisko stożkowate	A-380	17.01.1980
3	Danabórz	ruiny zamku, XV/XVI	A-82/1216	15.05.1930

9) Obiekty natury

Rynnowe jez. Grylewskie, ma w przybliżeniu 100ha powierzchni, jego długość wynosi 4,6km, położone jest w ciągu Gołanieckiej Strugi i należy do najciekawszych na Pałukach. Położone jest w dolinie o stromych brzegach i krętym kształcie, przypominającym odwrócone „S”. Brzegi przeważnie porośnięte wąskim pasem zadrzewienia. Z krawędzi rynny ładne widoki na położone nad brzegiem wsie Danabórz i Grylewo. Wokół jeziora stworzono trasy rowerowe, wytyczono konne ścieżki a na wodach gminnych wyznaczono kajakowy szlak wodny Strugi Gołanieckiej obejmujący m. in. Jez. Grylewskie.

Jezioro Grylewskie

Ścieżka rowerowa przy alei kasztanowców

2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

Jacy jesteśmy? Jaka jest nasza wieś?

Diagnoza aktualnej sytuacji Sołectwa Grylewo, Gmina Wągrowiec

<p>2.1</p> <p>Co ją wyróżnia?</p>	<p>1) Położenie i walory przyrodnicze:</p> <p>miejsowość leży wśród pól uprawnych, nad jeziorem, z dala od hałasu aglomeracji miejskiej, mieszkańcy miasta doceniają walory przyrodnicze podczas wycieczek rowerowych, konnych, kajakowych, spacerów i biegów oraz grzybobrania.</p> <p>2) Instytucje i organizacje:</p> <p>a) spółdzielnia mieszkaniowa</p> <p>b) Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi Grylewo</p> <p>c) Koło Gospodyń Wiejskich</p> <p>3) Firmy i jednostki sektora gospodarczego:</p> <p>a) Agnieszka Kąkol,</p> <p>b) Biuro Rachunkowe Justyna Robakowska,</p> <p>c) DEM-BUD Michał Dembski</p> <p>d) Firma Ogólnobudowlana Jerzy Pracharczyk,</p> <p>e) Firma usługowo-Handlowa Marek Grzelak,</p> <p>f) Marcin Nowak „SZAKBUD”,</p> <p>g) Mariusz Pulchny Usługi Ogólnobudowlane,</p> <p>h) MASTERY Badania Społeczne Lidia Fifer,</p> <p>i) POL-DOM Krzysztof Wienke,</p> <p>j) Rzakiewicz Łukasz Zakład Stolarski,</p> <p>k) Sebastian Wekwert „S.W. SEB-CAR” PHU,</p> <p>l) Staniewski Adam Usługi ogólnobudowlane „ADAMEX”,</p> <p>m) Zdzisław Wachowiak,</p> <p>n) Zobacz Więcej Marcin Robakowski,</p> <p>4) Zasoby materialne stanowiące dobro publiczne:</p> <p>a) sala wielofunkcyjna,</p> <p>b) pieszo-rowerowa ścieżka edukacyjna „Ratujemy kasztanowce w Grylewie”, która jest miejscem wycieczek i spacerów zarówno zorganizowanych grup szkolnych, jak i okolicznych mieszkańców,</p> <p>c) boisko sportowe i plac zabaw</p>
-----------------------------------	--

	<p>d) biologiczna oczyszczalnia ścieków wraz ze ścieżką edukacyjną „Kropelka”</p> <p>5) Imprezy cykliczne organizowane dla szerokiej rzeszy odbiorców:</p> <p>Mieszkańcy Grylewa corocznie organizują</p> <ol style="list-style-type: none"> dni dziecka, matki, babci i dziadka majówki, noce świętojańskie, współorganizują dożynki, uroczyście obchodzą wszelkie święta kościelne, święto Pyry, Master Chef Junior, Zabawy andrzejkowe i karnawałowe, Przegląd chórów i zespołów dziecięcych, <p>Wszystkie wydarzenia związane z Grylewem i z jego mieszkańcami są skrupulatnie odnotowywane w kronice wsi Grylewo.</p> <p>6) Kapitał ludzki:</p> <p>Mieszkańcami Grylewa są rolnicy, pracownicy fizyczni, umysłowi, emeryci, renciści, bezrobotni oraz dzieci i młodzież. Źródłami dochodów są praca na roli, praca zawodowa, świadczenia społeczne oraz zasiłki oraz w mniejszym wymiarze własna działalność gospodarcza</p>
<p>2.2</p> <p>Jakie pełni funkcje?</p>	<p>1) Funkcję rekreacyjno - poznawczą: zasoby naturalne i historyczne dają satysfakcję wielu mieszkańcom i odwiedzającym,</p> <p>2) Funkcję kulturalną: ze względu na brak w okolicy ośrodka kultury, funkcję tę pełni sala wielofunkcyjna, w której są prowadzone akcje i działania mieszkańców, Rady Sołeckiej, Koła Gospodyń Wiejskich oraz Stowarzyszenia Mieszkańców Wsi Grylewo</p> <p>3) Funkcję społeczną: powstała sala wiejska stała się centrum integracji dla mieszkańców Grylewa</p>
<p>2.3 Kim są mieszkańcy?</p>	<p>Rolnicy, przedsiębiorcy, pracownicy fizyczni i umysłowi, nauczyciele, emeryci i renciści oraz dzieci i młodzież</p>
<p>2.4</p> <p>Co daje utrzymanie?</p>	<p>Praca na roli, praca zawodowa, świadczenia społeczne oraz zasiłki oraz w mniejszym wymiarze własna działalność gospodarcza</p>
<p>2.5</p> <p>Jak zorganizowani są mieszkańcy?</p>	<p>Należą do: Koła Gospodyń Wiejskich, Rady Sołeckiej wsi Grylewo, mieszkańcy bloków do spółdzielni mieszkaniowej, Stowarzyszenia Mieszkańców Wsi Grylewo</p>
<p>2.6</p> <p>W jaki sposób</p>	<p>1) Dyskutują, by zdefiniować problem i potrzeby</p> <p>2) Oceniają własne możliwości, szukają sposobów rozwiązania problemu i zaspokojenia potrzeb występując ze wspólnymi wnioskami do Wójta i Rady Gminy</p>

rozwiązują problemy ?	3) rozwijając potencjał poprzez uczestnictwo w szkoleniach, warsztatach i wycieczkach
2.7 Jak wygląda nasza wieś?	Wieś jest skupiona wokół starych zabudowań folwarcznych, w zdecydowanej większości dominuje stare budownictwo oraz powojenne budownictwo wielorodzinne, z roku na rok w bardzo wolnym tempie przybywa jednak nowych domów. W latach 2010 – 2017 wydano 13 decyzji o warunkach zabudowy dla inwestycji polegających na budowie budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Przez wieś przebiega asfaltowa droga łącząca się z drogą wojewódzką. W części Grylewa wybudowano nowe chodniki. Są 2 przystanki autobusowe. W centrum wsi zrealizowano inwestycję polegającą na zmianie sposobu użytkowania budynku inwentarskiego na sale wielofunkcyjną wraz z zagospodarowaniem terenu, która stała się centrum życia społecznego Grylewa. Między blokami znajduje się plac zabaw, który wymaga reorganizacji ze względu na jego położenie oraz wyposażenie.
2.8 Jakie obyczaje i tradycje są u nas pielęgnowane i rozwijane?	<i>Święta kościelne, Jasełka</i> bożonarodzeniowe oraz inne imprezy są zawsze otwarte dla szerokiej społeczności wiejskiej. Rada Sołecka koordynuje organizację Dnia Dziecka, Dnia Babci, nocy świętojańskiej, współorganizuje dożynki gminne.
2.9 Jak wyglądają mieszkania i obejścia?	Stopa życiowa mieszkańców bardzo wolno podnosi się. Widać to po poprawie standardów życia, dbałości o najbliższe otoczenie. Stare domy są sukcesywnie modernizowane i remontowane. We wsi jest coraz więcej kwiatów i krzewów ozdobnych. Ludzie żyją skromnie i spokojnie.
2.10 Jaki jest stan otoczenia i środowiska?	Bliskość dużego kompleksu jeziornego, rozległe tereny zielone, brak uprzemysłowienia i zagęszczenia urbanistycznego sprzyjają czystości środowiska. Mieszkańcy starają się żyć w zgodzie z naturą, tworzą i uprawiają własne ogródki działkowe, segregują odpady, reagują na drastyczne naruszenia powszechnie przyjętych norm ochrony środowiska. Mieszkańcy są zainteresowani ochroną środowiska. Świadczy o tym m.in. fakt, że wzięli oni udział w. w realizowanym w 2015r. przez Gminę Wągrowiec projekcie pn. „Budowa instalacji fotowoltaicznych na terenie gminy Wągrowiec” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach: Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.
2.12 Jakie jest rolnictwo?	Ze względu na fakt, iż Grylewo to wieś popegeerowska rolnictwo jest tu bardzo rozdrobnione. Na terenie miejscowości Grylewo występują duże kompleksy gleb rolnych klasy III. Jednakże ziemie te w większości nie stanowią własności rolników z Grylewa. Rodziny, które żyją z pracy na roli dla poprawy jakości życia starają się odrolnić część gruntów i sprzedać pod zabudowę. Grylewo nieuchronnie zmierza w kierunku przekształcenia z dawnej wsi rolniczej rozdrobnionej w wieś z kilkoma gospodarstwami wielohektarowymi, ale też w wieś osadniczą. Rosnące

	zainteresowanie kupnem działek budowlanych pozwala przewidywać, że życie w Grylewie zbliżyć się będzie do standardów miejskich a drobne rolnictwo będzie zanikać lub się przekształcać w większe lub będzie zagospodarowane agroturystycznie.
2.12 Jakie są powiązania komunikacyjne?	Mieszkańcy komunikują się przede wszystkim za pomocą transportu drogowego, głównie korzystając z prywatnych samochodów. Dlatego też bardzo istotny jest układ istniejących dróg, który wymaga ciągłych inwestycji. Komunikacja autobusowa jest ściśle powiązana z funkcjonowaniem gminnych szkół. W dni wolne od pracy i nauki kursowanie autobusów jest ograniczone. Alternatywną formą komunikacji dla mieszkańców Grylewa jest kolej relacji Poznań – Gołańcz. Stacja kolejowa znajduje się ok 550 m od ścisłego centrum wsi.
2.13 Co proponujemy dzieciom i młodzieży?	Imprezy cykliczne organizowane przez mieszkańców, Radę Sołecką oraz Gminę Wągrowiec, plac zabaw, boisko

2.14. Tab. INWENTARYZACJA ZASOBÓW WSI GRYLEWO

RODZAJ ZASOBU		BRAK ZASOBU	ZNACZENIE		
			MAŁE	ŚREDNIE	DUŻE
1		2	3	4	5
Środowisko przyrodnicze	walory krajobrazowe -położenie wśród lasów i wzgórz polodowcowych,				X
	walory przyrodnicze - jeziora, rzeki -duże ilości ptactwa : żurawie, – torfowiska, mokradła, trzęsawiska, teren po żwirowni – duża ilość zwierzyny leśnej (sarny, dziki, zające, bobry, lisy, borsuki, traszki, kumaki) -duża ilość grzybów w pobliskim lesie - zabytkowe założenia parkowe, -nowo powstałe gosp. domowe – dużo zieleni; - Piesz – Rowerowa Ścieżka Ratujemy Kasztanowce w Grylewie - ścieżka edukacyjna „Kropelka”				X
	wody powierzchniowe - jeziora, rzeczki				X

	Gleby -bielicowe, -klasa III, oraz IV-VI i pod zabudowę		X		
	Kopaliny -żwiry		X		
Środowisko kulturowe	walory kultury wiejskiej i osobliwości: - hafciarstwo, rękodzieło ludowe, malarstwo			X	
	walory zagospodarowania przestrzennego: - regularna, w miarę zwarta zabudowa wsi, wzdłuż szlaków komunikacyjnych, jednak na tyle rozległa, że nie narusza prywatnej przestrzeni życiowej mieszkańców			X	
	zabytki ujęte w Gminnej ewidencji zabytków nie wpisane do rejestru zabytków wg wykazu w opisie		X		
	Zabytki ujęte w Gminnej ewidencji zabytków wpisane do rejestru zabytków – wg wykazu w opisie			X	
	zespoły artystyczne – muzycy indywidualni – historyk – zespół wokalny „Grylewianki”		X		
Dziedzictwo religijne i historyczne	miejsca osoby i przedmioty kultu - Kościół p.w. Św Katarzyny, -Obraz Matki Boskiej „Grylewskiej”, - kapliczka matki Boskiej			X	
	święta, odpusty, pielgrzymki tradycje, obrzędy, gwara -północno – wielkopolska (badana i ewidencjonowana przez pracowników Zakładu Dialektologii UAM w Poznaniu);umieszczona na stronie www.gwarypolskie.pl gwara i obrzędy badane i opisane przez Oskara Kolberga			X	

	<p>legendy, podania i fakty historyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - (G. Patro „Legendy i podania powiatu wągrowieckiego” <p>legendy lokalne krążące w wersji ustnej,</p>			X	
	<p>ważne postacie historyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cystersi - Właściciele majątku w Grylewie i osoby z nimi związane, m. in. Adam Mickiewicz, Napoleon 			X	
	<p>specyficzne nazwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dwór Grabowskich - Danabórz - Cysters Zbilut (Zbylut) 			X	
Obiekty i tereny	działki pod zabudowę mieszkaniową		X		
	działki pod zabudowę usługową i przemysł		X		
	pustostany mieszkaniowe	X			
	tradycyjne obiekty gospodarcze wsi (folwark, kuźnia, spichlerz)		X		
	place i miejsca publicznych spotkań (sala wielofunkcyjna)				X
Gospodarka, rolnictwo	specyficzne produkty (hodowle, uprawy polowe): - zboża, hodowla żywca, produkcja mleka oraz ogrodnictwo		X		
	znane firmy produkcyjne i zakłady usługowe działające w Grylewie: - sklep spożywczy - stolarnia		X		
Sąsiedzi i przyjezdni	korzystne atrakcyjne sąsiedztwo (miasto powiatowe – Wągrowiec, zabytki – Łekno, Tarnowo Pałuckie)				X
	przyjezdni stali i sezonowi		X		
Institucje	placówki opieki społecznej	X			
	- Przedszkole, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum	X			

Ludzie organizacje społeczne	OSP	X			
	KGW		X		
	Stowarzyszenia (Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi Grylewo)			X	
	Darczyńcy, sponsorzy		X		
Inne	Aktywność społeczna mieszkańców Grylewa			X	

3. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI (ANALIZA SWOT)

SILNE STRONY:	SŁABE STRONY:
<ul style="list-style-type: none"> - zwarta zabudowa; - potencjał w terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową; - bliskość natury; położenie z dala od aglomeracji miejskiej, jednocześnie na tyle blisko, że istnieje możliwość dojazdu i wypoczynku dla osób z zewnątrz, - walory turystyczne i rekreacyjne tj. położenie wśród jezior, wzgórz południowych i lasów; - Pieszo – Rowerowa Ścieżka Edukacyjna „Ratujmy kasztanowce”; - Ścieżka edukacyjna „Kropelka”, - kreatywna działalność mieszkańców; Rady sołeckiej, Koła gospodyń wiejskich oraz Stowarzyszenia Mieszkańców Wsi Grylewo - Kapitał ludzki – duża liczba mieszkańców w tzw. wieku produkcyjnym, - sala wielofunkcyjna, - wieloletnie tradycje sportowe, - oczyszczalnia ścieków wybudowana przez Gminę ze wsparciem finansowym ANR 	<ul style="list-style-type: none"> - część dróg w złym stanie technicznym; - linia kolejowa z infrastrukturą w złym stanie technicznym; - brak chodników wzdłuż ciągów komunikacyjnych ,w kierunku jeziora, które z jednej strony wpłynęłyby na estetykę a z drugiej na poprawę bezpieczeństwa, - brak ciągu pieszo-rowerowego między wsią a miastem Wągrowiec, - niewystarczająca ilość oświetlenia - słaby dostęp do szybkiego internetu; - brak gazyfikacji; - niewielka ilość informacji o zasobach turystycznych - zanieczyszczone jezioro; - brak kąpieliska; - słabo wyposażony plac zabaw w nieodpowiedniej lokalizacji - boisko w złym stanie, wymagające naprawy,
SZANSE, OKAZJE I MOŻLIWOŚCI:	ZAGROŻENIA:
<ul style="list-style-type: none"> - udostępnienie środków (unijnych, krajowych, gminnych i prywatnych) na inwestycje służące aktywizacji i ochronie środowiska i działań proekologicznych wpływających na poprawę jakości życia mieszkańców; - możliwość rozwoju turystyki pieszej, rowerowej, konnej, i wodnej jako form spędzania wolnego czasu dla lokalnej społeczności ale również jako źródła alternatywnego dochodu - powstanie gospodarstw agroturystycznych i proekologicznych jako źródła alternatywnego zarobku, - poszerzenie oferty sektora gospodarczego o usługi i handel; - inwestycje w rozwój infrastruktury edukacyjnej, społecznej i technicznej tj. reorganizacja placu zabaw oraz instalacja siłowni zewnętrzne, urządzenie boiska sportowego, powodujące wzrost atrakcyjności Grylewa jako miejsca osadniczego - wzrost liczby mieszkańców, - rewitalizacja dworca PKP umożliwiającą poprawę standardu podróżowania i ułatwiająca dostęp do rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - brak rozwoju miejscowości spowodowany brakiem odpowiedniej infrastruktury, w tym drogowej i kolejowej, - emigracja młodzieży z powodu braku możliwości wszechstronnego rozwoju oraz brak perspektyw pracy w regionie; - emigracja zarobkowa ludności do krajów UE powodująca wyludnianie się miejscowości, a także wywołująca problemy społeczne związane z funkcjonowaniem rodzin na odległość, - młodzież która nie mając wypełnionego wolnego czasu owocnie może przyczyniać się do niszczenia i dewastowania przedmiotów użyteczności publicznej i powstawania patologii społecznych; - brak kapitału na tworzenie nowych podmiotów gospodarczych;

Wizja rozwoju wsi Grylewo, Gmina Wągrowiec

Wizja rozwoju wsi została sformułowana na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców Grylewa w trakcie prac nad opracowaniem Planu Odnowy Miejscowości Grylewo w 2010. Wówczas wizja wsi Grylewo przedstawiała się w następujący sposób:

(NASZE SOŁECTWO ZA 10 LAT)

Marzę, aby moja wieś:

- cieszyła wyglądem, była wsią rozwojową, przyjazną swoim mieszkańcom i środowisku naturalnemu. Oświetlone, wyremontowane ciągi komunikacyjne, kwiaty w ogródkach i miejscach użyteczności publicznej, ścieżki dydaktyczne zachęcały do rodzinnych spacerów, spotkań na świeżym powietrzu, uprawiania sportów rekreacyjnych, dbałości o zdrowy styl życia.
- dobrze by było aby osiedliła się w ścisłym centrum miejscowości taka ilość osób aby spełniły się marzenia o dobrze wyposażonej szkole i przedszkolu, świetlicy, izbie pamięci i poczcie.
- nowoczesna infrastruktura sportowa sprzyjała ogólnemu rozwojowi dzieci i młodzieży. Świetlica wiejska była inkubatorem dla pasji i zainteresowań mieszkańców w każdym przedziale wiekowym.
- plac zabaw dla dzieci tętnił życiem, powstałaby OSP i skupiała wokół siebie młodych ludzi, odważnych, chętnych nieść pomoc innym.
- profesjonalnie przygotowane imprezy cykliczne przyciągały rzesze zainteresowanych, by młode, rozwojowe małżeństwa osiedlały się tutaj.
- by powstało prężne, silne stowarzyszenie i realizowało odważne projekty, było poważnym partnerem Samorządu w dialogu społecznym, skupiało w swoich szeregach ludzi światłych, otwartych na zmiany, reprezentujących wszystkie środowiska, animatorów społecznych, by firmy i jednostki sektora gospodarczego chcące się rozwijać, uzyskujące fundusze zewnętrzne dla siebie, ale też na cele publiczne, dawały zatrudnienie miejscowym mieszkańcom, a także przyciągały innych spoza terenu.

Byłabym/byłbym szczęśliwy, gdyby:

- wzrosły wskaźniki demograficzne, a mieszkańcy w Grylewie doczekali się zdecydowanej poprawy warunków bytowych, estetycznego zagospodarowania terenu w miejscowości, nowoczesnej, przestronnej świetlicy z biblioteką, dobrze wyposażonego placu zabaw, zmodernizowanego boiska sportowego,
- powstało stowarzyszenie i nabrało doświadczenia w pisaniu odważnych projektów,
- więcej podmiotów angażowało się w rozwój Grylewa,
- wzrastała efektywna współpraca mieszkańców z samorządem,
- młodzież uzyskiwała dobre wykształcenie gwarantujące wymarzoną pracę i godną płacę,

- mieszkańcy mieli zatrudnienie, gwarantujące nie tylko zaspokojenie podstawowych potrzeb
- seniorzy cieszyli się dobrym zdrowiem i powszechnym szacunkiem,
- mieszkańcy byli względem siebie życzliwi i ufni, a dobro publiczne było równie ważne, jak dobro osobiste,

4. Wizja rozwoju miejscowości Grylewo wg ankiet mieszkańców z 2010 r.

Jacy mamy być? Jaka ma być nasza wieś za kilka lat?

Tabelaryczna wizja stanu docelowego SOŁECTWA GRYLEWO, Gmina Wągrowiec

<p>4.1</p> <p>Co ma ją wyróżniać?</p>	<p>Z ankiet i rozmów z mieszkańcami wynika, że Grylewo powinno wyróżniać się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyjaźnie do siebie i turystów nastawionymi mieszkańcami, • czystym, świeżym powietrzem, kojącą bliskością lasu, z dala od aglomeracji miejskiej, • dobrym klimatem i wysoką jakością zagospodarowania miejscowości, • wyremontowanym kościołem, plebanią oraz jego otoczeniem, • prężnym, silnym stowarzyszeniem realizującym odważne projekty w pełnym zakresie działalności statutowej, skupiającym w swoich szeregach ludzi światłych, otwartych na zmiany, reprezentujących wszystkie środowiska, animatorów społecznych, • utworzoną drużyną OSP, która stałaby się instytucją kształtującą charakter i hart ducha młodych ludzi szukających wrażeń i pozytywnych emocji, • rozwijającymi się firmami i jednostkami sektora gospodarczego pozyskującymi fundusze zewnętrzne na rozwój, dającymi zatrudnienie miejscowym specjalistom, • zadbanymi i bezpiecznymi drogami, • nową świetlicą z Multimedialnym Centrum Edukacyjnym. • rozbudowaną pieszo-rowerową ścieżką edukacyjną, • profesjonalnie przygotowane imprezy cykliczne przyciągające rzesze zainteresowanych, • nowoczesną infrastrukturą sportową sprzyjającą rozwojowi fizycznemu i kultywowaniu tradycji, • świetlicą wiejską, która byłaby inkubatorem dla pasji i zainteresowań mieszkańców w każdym przedziale wiekowym. • Uruchomiono by punkty usługowe : gastronomiczne, fryzjerskie, krawieckie, mechaniki samochodowej, turystyczne, pamiątkarske
---------------------------------------	--

4.2 Jakie ma pełnić funkcje?	<p>a) Funkcję mieszkaniową – rozwój budownictwa mieszkaniowego spowoduje rozszerzenie zabudowy wsi. Przybędą nowe rodziny, poprawią się wskaźniki demograficzne,</p> <p>b) Funkcję edukacyjną, integracyjną i aktywizującą - w świetlicy powstałej w budynku inwentarskim, doskonale wyposażonej z zagospodarowanym terenem wokół świetlicy i w centrum wsi</p> <p>c) Funkcję wypoczynkowo-rekreacyjną- walory przyrodnicze terenu, nowoczesna infrastruktura sportowa, ścieżki edukacyjne, ścieżki pieszo-rowerowe oraz bogata oferta zajęć zapewnią mieszkańcom atrakcyjne formy spędzania wolnego czasu,</p> <p>d) Funkcję gospodarczo-ekonomiczną – rozwijające się firmy prywatne dadzą zatrudnienie zainteresowanym mieszkańcom.</p>
4.2 Jakie ma pełnić funkcje? (c.d.)	
4.3 Kim mają być mieszkańcy?	Szczęśliwymi, wykształconymi ludźmi, żyjącymi w dostatku w przyjaznym środowisku naturalnym. Ciekawi świata, odważni optymiści, gotowi do zmian, świadomi swej wartości i potencjału, niezależni kowale własnego losu, patrioci, dumni ze swoich korzeni.
4.4 Co ma dać utrzymanie?	Praca zgodna z wykształceniem i zamiłowaniem, blisko domu. Godne dochody, które zapewnią byt i przyszłość rodzinie. Wysokie emerytury i renty oraz należyta opieka socjalna. Prężny system pomocy społecznej, dobra służba zdrowia. Prorodzinna polityka państwa.
4.5 W jaki sposób ma być zorganizowana wieś i mieszkańcy?	<p>Spółeczeństwo ma być społeczeństwem obywatelskim, świadomym swoich praw, respektującym powszechnie obowiązujące zasady i normy, otwartym, tolerancyjnym, życzliwym. Uczestniczącym w życiu publicznym, posiadającym wysoką kulturę.</p> <p>Prężna Rada Sołecka z Sołtysem na czele ma reprezentować interesy środowiska wobec Wójta i Rady Gminy. Organizacje i instytucje lokalne współpracując ze sobą, wypracowują jednomyślne stanowisko dotyczące spraw publicznych.</p>
4.6 W jaki sposób mają być rozwiązywane problemy ?	Konsultacje społeczne, dyskusje merytoryczne,
4.7 Jak ma wyglądać nasza wieś?	Dużo zieleni, kwiatów, zadbane domostwa, wybudowana świetlica, oferująca ciekawe zajęcia dla wszystkich, bezpieczny plac zabaw dla dzieci, ścieżki rowerowe i piesze, rozbudowana ścieżka edukacyjna w pobliskiej alejce kasztanowej, infrastruktura sportowa służąca społeczeństwu ,
4.8 Jakie obyczaje i tradycje mają być u nas pielęgnowane i rozwijane?	Tradycje kulturowo –religijne, sportowe, dbałość o dziedzictwo przyrodnicze, teatry szkolne, cykle imprez kulturalnych rekreacyjnych i sportowych
4.9	Tak, jak pragną tego mieszkańcy, mieszkanie i najbliższe otoczenie, to

Jak wyglądać mają mieszkania i obejścia?	miejsce bardzo osobiste, każdy ma prawo do własnych upodobań i odmienności, powinny jednak być estetyczne,
4.10 Jaki ma być stan otoczenia i środowiska?	Człowiek przyjazny środowisku- środowisko przyjazne człowiekowi
4.11 Jakie ma być rolnictwo?	Specjalistyczne, ekologiczne, zmechanizowane, dochodowe
4.12 Jakie mają być powiązania komunikacyjne?	Uwzględniające potrzeby mieszkańców
4.13 Co zaproponujemy dzieciom i młodzieży?	Bogatą ofertę zajęć świetlicowych w pięknej, wybudowanej świetlicy, a także możliwość korzystania z nowoczesnej infrastruktury sportowej, współtworzenie przez młodzież projektów, aplikowanie przez młodzież o fundusze na realizację własnych pomysłów, pomoc w rozwoju dla szczególnie uzdolnionych, poprzez system zajęć pozaszkolnych oraz stypendia, organizacja "pogotowia szkolnego" dla dzieci borykających się z problemami edukacyjnymi.

Na podstawie tych wizji w Planie Odnowy Miejscowości Grylewo uchwalonym w 2010 zaplanowano realizację zadań, które uznano za priorytetowe dla rozwoju wsi. W latach 2010 – 2017 wiele z nich udało się zrealizować. Są to m. in.:

- akcja ratujemy kasztanowce w Grylewie (2010r.)
- budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi Grylewo (2012r.)
- przejęcie od Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa oraz przywrócenie do właściwego stanu technicznego sieci dróg wewnątrz osiedla bloków wielorodzinnych (lata 2013 – 2014),
- wyremontowanie drogi na cmentarz (2014r.),
- zmiana sposobu użytkowania budynku inwentarskiego na wiejską salę wielofunkcyjną w Grylewie wraz z zagospodarowaniem terenu (2014r.),
- wyposażenie sali wielofunkcyjnej w Grylewie (2014r.)
- odbudowa i remont parkanu kościoła – od strony jeziora (2015r.),
- opracowanie dokumentacji technicznej na rewitalizację dworców i terenów przydworcowych wzdłuż linii kolejowej nr 356 Gmina Wągrowiec (Grylewo) (2015r.),
- budowa ścieżki edukacyjnej „Kropelka” przy oczyszczalni ścieków w miejscowości Grylewo (2015r.)

W trakcie prac nad aktualizacją *Planu* w 2017r. nie przeprowadzono kolejnego badania ankietowego, a weryfikację wizji rozwoju wsi dokonano w oparciu o rozmowy z mieszkańcami prowadzone podczas zebrania wiejskiego. Część zadań zachowała swoją aktualność. Dla mieszkańców bowiem ciągle bardzo ważne są inwestycje związane z rozwojem infrastruktury rekreacyjno – sportowej tj. reorganizacja placu zabaw, doposażenie boiska sportowego. Nadal aktualne pozostają również zadania związane z

rozwojem infrastruktury technicznej takie jak remonty dróg, instalacja oświetlenia oraz inwestycje związane z termomodernizacją budynków wielorodzinnych i pracami restauratorskimi przy kościele p.w. św. Katarzyny. Natomiast na chwilę obecną zrezygnowano z zadań związanych z budową plaży w Grylewie oraz z budową kapicy przykościelnej. Na to miejsce pojawiły się inne priorytetowe działania takie jak rewitalizacja dworca kolejowego i budowa sieci gazowej

5. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców

Niniejszy punkt dotyczy planu realizacji operacji związanych z kształtowaniem obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne.

Niewątpliwie takim obszarem jest teren na którym zlokalizowana jest obecnie sala wielofunkcyjna wraz z jej otoczeniem. Teren ten stanowi centrum życia społecznego mieszkańców. Dzięki ich aktywności i zaangażowaniu realizowanych jest tu naprawdę wiele projektów służących rozwojowi społecznemu wsi. By podtrzymać więzi społeczne organizowane są tu spotkania, zabawy, konkursy, zawody, festyny i imprezy rekreacyjno – sportowe. Odbywają się tu również tradycyjne uroczystości - dzień Dziecka, Dzień Matki, Dzień Ojca i Dzień Kobiet. Ponadto organizowane są imprezy promujące obszary zależne od rybactwa. Jednakże aby w pełni wykorzystać możliwości tego miejsca wymagane są dalsze inwestycje. Przede wszystkim potrzebny jest tu zmodernizowany plac zabaw, tak by to miejsce stało się przyjazne dla najmłodszych mieszkańców wsi. Obecnie plac zabaw znajduje się wśród zabudowy osiedlowej, w bardzo mało atrakcyjnym otoczeniu. Przeniesienie placu zabaw na teren położony przy sali wielofunkcyjnej umożliwi pełną integrację mieszkańców. Pełne wykorzystanie terenu umożliwi instalacja siłowni zewnętrznej, co zachęci mieszkańców do aktywności fizycznej na świeżym powietrzu.

Oprócz doposażenia terenu wokół sali wielofunkcyjnej, priorytetem dla mieszkańców jest pełne wykorzystanie warunków jakie zostały stworzone dzięki powstaniu sali wielofunkcyjnej m.in. poprzez dalszy rozwój oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz stworzenie warunków do rozwijania dodatkowych zainteresowań i umiejętności.

Wszystko to z pewnością przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców Grylewa.

Teren na którym zrealizowano inwestycję polegającą na budowie sali wielofunkcyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu (stan na 2010r.)

Zrealizowana inwestycja (stan na 2017r.)

Sala Wielofunkcyjna

Wyremontowane drogi wewnątrzsiedlowe przejęte od ANR

**5. PLAN RZECZOWO – FINANSOWY
REALIZACJI PROGRAMU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI GRYLEWO**

Nr Zadania	Nazwa Inwestycji lub przedsięwzięcia aktywizującego społeczność lokalną	Wymagane środki finansowe (kwota końcowa) w zł. oraz źródła finansowania	HARMONOGRAM REALIZACJI (wartość w tys. zł)							
			2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
CEL GŁÓWNY: „WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU LUDZKIEGO, PRZYRODNICZO – HISTORYCZNEGO DLA PODNIESIENIA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ BUDOWANIA WSPÓLNOT ”										
CEL NR 1. WYKORZYSTANIE I PRZEBUDOWA DAWNEGO CIEŁĘTNIA NA OBIEKT WIELOFUNKCYJNEGO SŁUŻĄCY ZASPOKAJANIU EDUKACYJNYCH , KULTURALNYCH I SPOŁECZNYCH POTRZEB MIESZKAŃCÓW WSI ORAZ AKTYWIZUJĄCY I SKUPIAJĄCY LUDZI O PODOBNYCH ZAINTERESOWANIACH I CELACH.										
Zadanie Nr 1.	ZMIANA SPOSOBU UŻYTKOWANIA BUDYNKU INWENTARSKIEGO NA WIEJSKĄ SALĘ WIELOFUNKCYJNĄ W GRYLEWIE WRAZ Z ZAGOSPODAROWANIEM TERENU		ZREALIZOWANO w 2014r.¹⁾							

CEL NR 2. BOISKO – SZANSĄ BEZPIECZNEJ ZABAWY, MOŻLIWOŚCIĄ ROZWOJU RUCHOWEGO ORAZ INTEGRACJI MIESZKAŃCÓW GRYLEWA

Zadanie Nr 1	DOPOSAŻENIE BOISKA SPORTOWEGO SŁUŻĄCEGO ORGANIZOWANIU CYKLICZNYCH I OKOLICZNOŚCIOWYCH IMPREZ SPORTOWYCH I REKREACYJNYCH BOISKO – PRZEZNACZENIE: - dla dorosłych, młodzieży i dzieci, – w celu rozwoju kultury fizycznej, sportu i celach rekreacyjnych.	Wartość inwestycji: 60.000 zł								
		Źródła finansowania: 1. Budżet Gminy Wągrowiec 2. Środki zewnętrzne (krajowe i unijne) w tym konkursy np. Wielkopolska Odnowa Wsi, Konkurs „Pięknieje wielkopolska wieś” i inne w zależności od możliwości 3. Mieszkańcy wsi			30	30				

CEL NR 3. PLAC ZABAW I SIŁOWNIA ZEWNĘTRZNA – SZANSĄ BEZPIECZNEJ ZABAWY, MOŻLIWOŚCIĄ ROZWOJU RUCHOWEGO DZIECI I INTEGRACJI MIESZKAŃCÓW

Zadanie Nr 1.	Reorganizacja istniejącego placu zabaw dla dzieci	Wartość inwestycji: 50.000 zł								
		Źródła finansowania: 1. Budżet Gminy Wągrowiec 2. Środki zewnętrzne (krajowe i unijne) w tym konkursy np. Wielkopolska Odnowa Wsi, Konkurs „Pięknieje wielkopolska wieś” i inne w zależności od możliwości 3. Mieszkańcy wsi			30	20				

Zadanie Nr 2	Instalacja siłowni zewnętrznej	<p>Wartość inwestycji: 50.000 zł</p> <p>Źródła finansowania:</p> <p>1. Budżet Gminy Wągrowiec</p> <p>2. Środki zewnętrzne (krajowe i unijne) w tym konkursy np. Wielkopolska Odnowa Wsi, Konkurs „Pięknieje wielkopolska wieś” i inne w zależności od możliwości</p> <p>3. Mieszkańcy wsi</p>			25	25				
CEL NR 4. WYKORZYSTANIE INFRASTRUKTURY, WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO ORAZ TRADYCJI DLA PODNISZENIA ATRAKCYJNOŚCI GRYLEWA										
Zadanie Nr 1	ORGANIZACJA CYKLICZNYCH IMPREZ Przygotowanie programu imprez przez Sołectwo, Stowarzyszenie oraz mieszkańców jako cykliczne realizacje.	<p>8.000 zł</p> <p>Źródła finansowania</p> <p>Gmina Wągrowiec, LGD, LSR Mieszkańcy Grylewa</p>	1	1	1	1	1	1	1	1

Zadanie Nr 2	PRZEBUDOWA LOKALNYCH DRÓG wraz z wyposażeniem ich w chodniki	Remont dróg wewnątrzsiedlowych ZREALIZOWANO w 2014r.²⁾									
		Wyremontowanie drogi w kierunku cmentarza ZREALIZOWANO w 2014r.³⁾									
		Remont drogi powiatowej Kopaszyn – Grylewo wraz z wykonaniem ciągu pieszo - rowerowego	Źródła finansowania 1. Budżet Powiatu 2. Krajowy program przebudowy Dróg Lokalnych lub inne środki w tym europejskie 3. Partnerzy	Zadanie Powiatu Wągrowieckiego. Nie określono szczegółowo wartości i terminu realizacji.							
		Przebudowy i utwardzenia dróg gminnych na terenie sołectwa	Wartość inwestycji: 4 500 000,00zł Źródła finansowania: 1. Budżet Gminy Wągrowiec 2. Inne środki zewnętrzne (krajowe i unijne) . W ramach pojawiających się możliwości						1000	1500	2500

Zadanie Nr 3	Budowa sieci gazowej	Źródła finansowania Polska Spółka Gazownictwa Sp z o.o.	Zadanie PSG SP z o.o. Nie określono szczegółowo wartości i terminu realizacji						
Zadanie Nr 4	ZAGOSPODAROWANIE TERENU WOKÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO	Remont murków ogrodzeniowych ZREALIZOWANO w 2015r.⁴⁾							
		BUDOWA PARKINGU NA POTRZEBY KOŚCIOŁA I CMENTARZA	Źródła finansowania: 1.Parafia rzymskokatolicka w Grylewie 2. Konserwator zabytków 3. Gmina Wągrowiec 4. Inne dostępne środki krajowe i unijne	Zadanie Parafii rzymskokatolickiej w Grylewie. Nie określono szczegółowo wartości i terminu realizacji					
Zadanie Nr 5	ROZBUDOWA OŚWIETLENIA I UZUPEŁNIENIE OPRAW NA TERENIE SOŁECTWA	150 000,00 Źródła finansowania : Budżet Gminy Wągrowiec oraz inne dostępne krajowe i europejskie środki			50	50	50		
Zadanie Nr 6	UZUPEŁNIENIE SIECI KANALIZACJI GMINNEJ I PRZYŁACZA DO ISTNIEJĄCEJ BIOLOGICZNEJ OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW	ZREALIZOWANO w 2012r.⁵⁾							

Zadanie Nr 7	TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ	<p>Zadanie Spółdzielni Mieszkaniowej w Grylewie. Częściowo zrealizowane w latach 2010 – 2016.</p> <p>Nie określono szczegółowo wartości i terminu realizacji kolejnego etapu termomodernizacji</p>								
Zadanie Nr 8	„Zmiana sposobu użytkowania i przebudowa dworca i infrastruktury dworcowej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Grylewo”	<p>Opracowanie dokumentacji technicznej - ZREALIZOWANO w 2015r.⁶⁾</p>								
Realizacja inwestycji		<p>5 078 794,00</p> <p>Źródła finansowania:</p> <p>1. Budżet Gminy Wągrowiec</p> <p>2. WRPO</p> <p>3. Inne dostępne środki krajowe i unijne</p>				2539,397	2539,397			

- 1) Zadanie pn. „Zmiana sposobu użytkowania budynku inwentarskiego na wiejską salę wielofunkcyjną w Grylewie wraz z zagospodarowaniem terenu”
Wartość zadania: 1 633 960,24 zł : 931 791,86 zł - środki Unii Europejskiej ze środków finansowych Europejskiego Funduszu Rybackiego 7 RYB, 702 168,38 zł - budżet Gminy Wągrowiec,
- 2) Zadanie pn. „Doprowadzenie do właściwego stanu technicznego dróg położonych na działkach nr 68/6, 68/8, 68/33, 68/141 w miejscowości Grylewo Gmina Wągrowiec”
Wartość zadania: 639 952,68 zł.: dofinansowanie ANR: 550 112,01 zł, budżet Gminy Wągrowiec 89 840,67 zł,
- 3) Zadanie: Wyremontowanie drogi w kierunku cmentarza
Wartość zadania: 58 819,05 zł – budżet Gminy Wągrowiec,
- 4) Zadanie pn. „Odbudowa i remont parkanu kościoła od strony jeziora”
Wartość zadania: 110 458,67 zł, w tym 50 000 zł dotacji Gminy Wągrowiec,
- 5) Zadanie pn. „Budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi Grylewo”
Wartość zadania: 627 013,47 zł: 337 013,47 zł budżet Gminy Wągrowiec, 290 000 zł pożyczka WFOŚiGW,
- 6) Opracowanie dokumentacji technicznej pn. „Zmiana sposobu użytkowania i przebudowa dworca i infrastruktury dworcowej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Grylewo”
Wartość zadania: 75 030 zł: 38 130 zł – budżet Gminy Wągrowiec, 36 900 zł - środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.